л

Силабус
освітнього компонента ОК4

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Назва дисципліни:	**Українська мова (за професійним спрямуванням)**
Рівень вищої освіти:	**перший (бакалаврський)**
Галузь знань:	**19 «Архітектура та будівництво»**
Спеціальність:	**192 «Будівництво та цивільна інженерія»**
Освітньо-професійна (Освітньо-наукова) програма:	**«Мости і транспортні тунелі»**
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=3606
Рік навчання:	**1**
Семестр:	**2 (весняний)**
Обсяг освітнього компоненту	**3 кредити (90 годин)**
Форма підсумкового контролю	**екзамен**
Консультації:	**за графіком**
Назва кафедри:	**кафедра українознавства**
Мова викладання:	**українська**
Керівник курсу:	**Книшенко Наталія Петрівна, к.ф.н., доцент кафедри українознавства**
Контактний телефон:	**+38(099)332-06-86**
E-mail:	**knishenko@meta.ua**

Короткий зміст освітнього компонента

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань про норми сучасної літературної мови як основи культури усного й писемного ділового мовлення фахівців, набуття практичних навичок використання в мовленні наукової та фахової термінології, вироблення вмінь створювати та відтворювати усні й писемні мовленнєві жанри професійного спілкування.

Об'єктом вивчення дисципліни є офіційно-діловий і науковий стилі; автотранспортне термінознавство; мовні засоби відповідно до комунікативних намірів, необхідних для високоякісного професійного спілкування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова і мовлення у фаховій діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вільно оперувати лексикою сучасної української літературної мови;

- грамотно використовувати спеціальну лексику, термінологію за фахом;
- володіти орфографічними, граматичними та стилістичними нормами сучасної української літературної мови, що передбачені програмою дисципліни;
- створювати мовні жанри усного й писемного професійного спілкування;
- перекладати й редагувати тексти професійного спрямування;
- ефективно користуватися мовними та стилістичними нормами усної форми професійного мовлення;
- користуватися лексикографічними працями й нормативними документами, що відповідають напряму обраного фаху;
- володіти правилами етикету професійного спілкування.

Передумови для вивчення освітнього компонента:
Пререквізити: шкільний курс української мови, «Історія та культура України».

Компетентності, яких набуває здобувач:
***Загальні компетентності*:**
ЗК03.Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК06.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.
ЗК08.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК10.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
***Фахові компетентності*:**
ФК06. Здатність до інжинірингової діяльності у сфері будівництва, складання та використання технічної документації.
ФК14. Здатність до підвищення рівня знань за рахунок науково-практичного досвіду інших країн світу, шляхом стажування за кордоном та роботи у відповідних фірмах в межах України та за її межами, застосовуючи для цього знання іноземних мов.
Результати навчання відповідно до освітньої програми:
ПРН03. Презентувати результати власної роботи та аргументувати свою позицію з професійних питань, фахівцям і нефахівцям, вільно спілкуючись

державною та іноземною мовою.

ПРН13. Здійснювати організацію та керівництво професійним розвитком осіб та груп у сфері архітектури та будівництва.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	очна
1	ПР 1. Державна мова України: система норм і стилів	2
	ПР 2. Основні вимоги до укладання ділових паперів	2
	СР. Вимоги до змісту та розташування реквізитів документів	4
2	ПР 3. Документи щодо особового складу і довідково-інформаційні документи	2
	ПР 4. Обліково-фінансові та господарсько-договірні документи	2
	ПР 5. Організаційно-розпорядчі документи	2
3	ПР 6. Лексичні та синтаксичні особливості офіційно-ділового стилю фахової документації	2
	СР. Книжні та іншомовні слова в текстах фахових документів.	4
4	ПР 7. Граматичні особливості частин мови у ділових паперах	2
	СР. Зв'язок числівника з іменником	2
5	ПР 8. Усна фахова комунікація: різновиди й особливості, атрибути	2
	СР. Паралінгвістичні засоби у спілкуванні із закордонними партнерами	4
6	ПР 9. Галузева пресконференція	2
	ПР 10. Організація професійного спілкування	2
7	ПР 11. Науковий стиль і дослідницька діяльність студента	2
	СР. Мовні засоби для реалізації наукової діяльності студента	2
8	ПР 12. Основні форми й види науково-дослідницької діяльності студента	2
	СР. Укладання термінологічного мінісловника для галузі машинобудування	10
9	ПР 13. Система основних понять термінознавства	2
	СР. Характеристика основних технічних	2

	термінологічних словників. Види технічного перекладу	
10	ПР 14. Основні способи термінотворення	2
	ПР 15. Лексико-семантичні процеси в українській науково-технічній термінології	2
	ПР 16. Підсумкова контрольна робота навчальної дисципліни за заняттями № 1-15	2
Разом	ПЗ	32
	СР	28
	Екзамен	30
Усього за дисципліною		90

Методи навчання:
МН1 – словесний метод (бесіда, навчальна дискусія, пояснення, розповідь);
МН2 – практичний метод (практичні заняття, виконання вправ, виконання ситуативних завдань; написання листів та статей, ділові та рольові ігри, творчі роботи);
МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
МН4 – робота з літературою (навчально-методичною; робота за підручниками і посібниками; пошук інформації за завданням);
МН6– самостійна робота.
Форми та методи оцінювання
ФМО1 – міжсесійний контроль (поточна перевірка);
ФМО2 – підсумковий контроль (семестровий іспит);
ФМО3 – усний контроль (бесіда);
ФМО5 – тестовий контроль (стандартизовані тести);
ФМО7 – практична перевірка (студентські презентації та виступи на наукових заходах);
ФМО8 – методи самоконтролю і самооцінки.

Система оцінювання та вимоги:
1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою;
1.1 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального
завдання, виконання та оформлення практичної роботи;
2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному
практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної

успішності:

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + ... + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, ..., Kn$ – оцінка успішності n-го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63

4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять

2 До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях (лекції, семінари, практичні);
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 60 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 60 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

– «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
– «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
– «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
– «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
– «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
– «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$ПК^{екз} = 0,6 \cdot К^{поточ} + 0,4 \cdot Е,$$

де $ПК^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$К^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

– призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;

– призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;

– участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів

– участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;

– участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів

– участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;

– виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, наведеною в таблиці 3.

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
			Оцінка	Критерії
	екзамен	залік		

л

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	**Відмінно**	**Зараховано**	**A**	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	**Добре**	**Зараховано**	**B**	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			**C**	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	**Задовільно**		**D**	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
60–66			**E**	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35–59	**Незадовільно**	**Не зараховано**	**FX**	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34	**Неприйнятно**		**F**	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов’язковим повторним курсом)

Політика курсу:

– курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;

– освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування практичних занять, а також самостійну роботу;

– самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;

– усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;

– якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
– під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85.1-02.pdf).
«Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
– у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
– списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Рекомендовані джерела інформації

Базова література:

1. Книшенко Н.П. Комплексне дослідження української дорожньо-будівельної термінологічної лексики: монографія / Харків: в-во «Стиль-іздат», 2023. – 150 с.
2. Книшенко Н.П. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів дорожньо-будівельного факультету / Н. П. Книшенко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2010. – 32 с.
3. Книшенко Н.П. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи дорожнього будівництва / Н. П. Книшенко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2021. – 140 с.
4. Книшенко Н.П. Зошит-конспект з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (ІІІ розділ) (для студентів дорожньо-будівельного факультету) / Н. П. Книшенко, Н. В. Нікуліна.– Харків: Видавництво ХНАДУ, 2016. – 120 с.
5. Нікуліна Н.В. Зошит-конспект з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» / Н. В. Нікуліна, Н. П. Книшенко.– Харків: Видавництво ХНАДУ, 2020. – 192 с.
6. Нікуліна Н.В. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» / Нікуліна Н. В., Книшенко Н. П.–Харків: ХНАДУ, 2014. – 104 с.
7. Нікуліна Н.В. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи автомобілебудування / Н.В.Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2006. – 144 с.

л

8. Нікуліна Н.В., Книшенко Н.П. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2023. 200 с.

Допоміжна література

9. Книшенко Н. П. Тлумачний словник вузькогалузевих термінів дорожнього будівництва: довідково-навчальне видання / Н. П. Книшенко ; ХНАДУ. – Х., 2013.– 300 с.

10. Книшенко Н. П. Українсько-російсько-англійський словник дорожньо-будівельної термінології/Н. П. Книшенко, Ж.П. Безцінна.–Харків: Видавництво ХНАДУ, 2014.– 152 с.

11. Нікуліна Н.В. Словник транспортних чужомовних запозичень / Н.В. Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2010. – 420 с.

Інформаційні ресурси

12. Лінгвістичний портал [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.mova.info/

13. Портал української мови [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.pravila-uk-mova.at.ua/

14. Російсько-український словник сталих виразів [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.stalivyrazy.org.ua

15. Словники онлайн [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.rozum.org.ua/

Розробник силабусу навчальної дисципліни — Наталія КНИШЕНКО

Гарант освітньо-професійної програми — Ольга БЕЗБАБІЧЕВА

Завідувач кафедри українознавства — Неля НІКУЛІНА